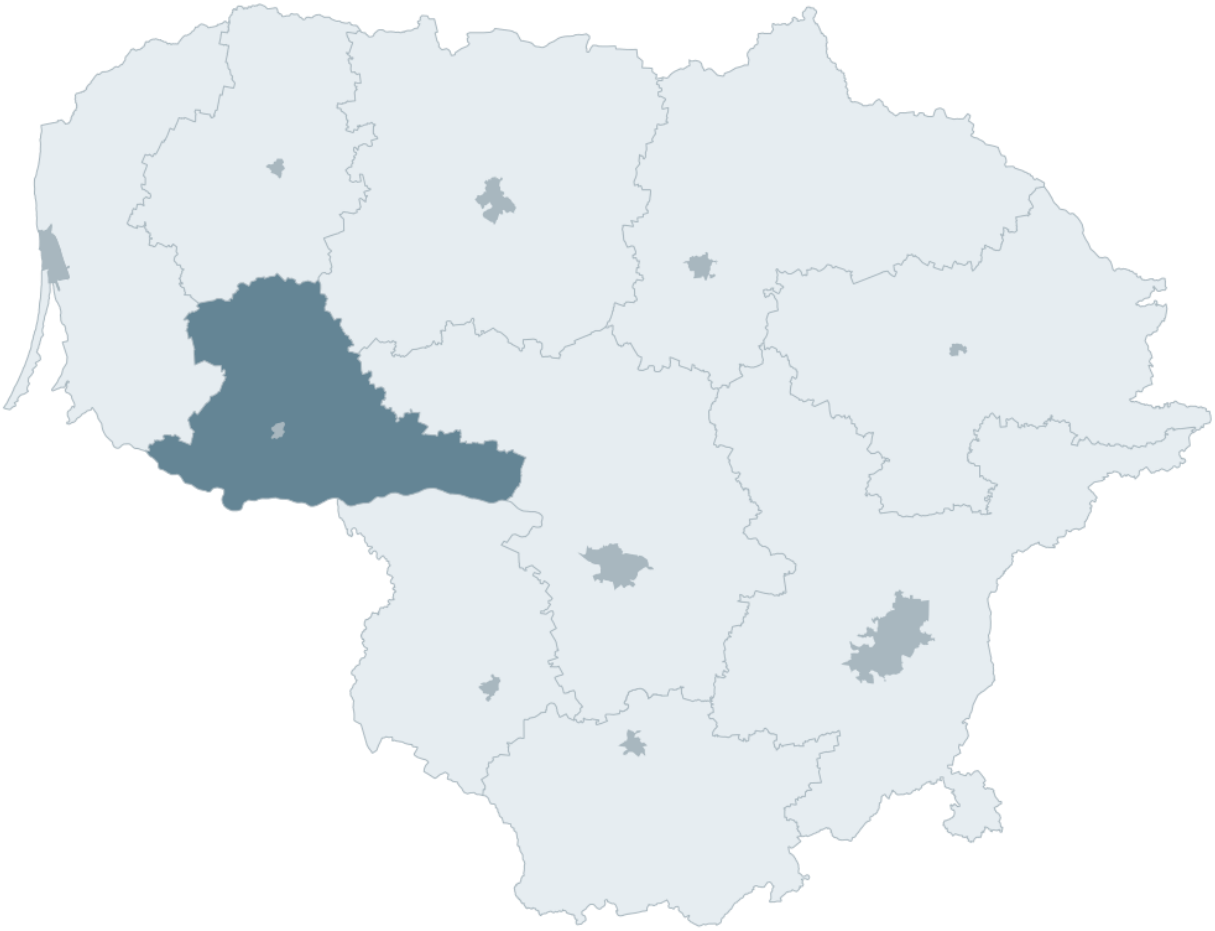
Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų

TAURAGĖS REGIONO ŽEMĖLAPIS

TURINYS

SUTRUMPINIMŲ SĄRAŠAS 3
REIKALAVIMAI PASLAUGŲ PLĖTRAI 4
ŽEMĖLAPIŲ RENGIMAS 6
BENDRA REGIONO APŽVALGA 7
REGIONE VEIKIANČIOS SOCIALINĖS GLOBOS ĮSTAIGOS 8
DARBINGO AMŽIAUS ASMENŲ, TURINČIŲ INTELEKTO IR (AR) PSICHIKOS NEGALIĄ STATISTIKA REGIONE 8
SOCIALINIŲ PASLAUGŲ TEIKIMO STATISTIKA 10
APGYVENDINIMO, DIENOS UŽIMTUMO IR LAIKINO ATOKVĖPIO POREIKIS SAVIVALDYBĖSE 11
INOVATYVIŲ PASLAUGŲ TEIKIMO POREIKIS SAVIVALDYBĖSE 12
I-ASIS ŽMONIŲ SU NEGALIA GLOBOS DEINSTITUCIONALIZACIJOS ETAPAS 13
II-ASIS ŽMONIŲ SU NEGALIA GLOBOS DEINSTITUCIONALIZACIJOS ETAPAS 16
INVESTICIJŲ Į II-OJO ETAPO INFRASTRUKTŪRĄ APIBENDRINIMAS 18

SUTRUMPINIMŲ SĄRAŠAS

I-asis etapas – laikotarpis nuo 2014 m. iki 2020 m., kuomet naudojamos Europos Sąjungos ir valstybės biudžeto investicijos į infrastruktūrą ir paslaugų teikimą

II-asis etapas – laikotarpis nuo 2021 m. iki 2027 m., kuomet naudojamos Europos Sąjungos ir valstybės biudžeto investicijos į infrastruktūrą ir paslaugų teikimą

AB – apsaugotas būstas

DI – deinstitucionalizacija

ES – Europos Sąjunga

GGN – grupinio gyvenimo namai

HID – Higienos instituto duomenys

NRD – Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

NVO – nevyriausybinės organizacijos

SADM - Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

SB – savivaldybės biudžetas

SD – socialinės dirbtuvės

SGN – socialinės globos namai

SPN – socialinių paslaugų namai

VB – valstybės biudžetas

VIP – Valstybės investicijų programa

REIKALAVIMAI PASLAUGŲ PLĖTRAI

Strateginis Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų žemėlapio tikslas - parengti žmonių su negalia globos deinstitucionalizacijos strategiją, kurios pagrindu regionuose bus įgyvendinamas tolygus, tvarus ir žmogaus teisėmis grįstas perėjimas nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų.

Žemėlapio pagrindas – savivaldybių identifikuoti žmonių su negalia ir jų artimųjų poreikiai. Poreikių analizei atlikti, savivaldybės, pasitelkdamos vietines psichikos ir (ar) intelekto negalios srityje dirbančias NVO bei seniūnijose dirbančius socialinius darbuotojus, identifikuoja trūkstamų paslaugų poreikius bei apimtis ir jų pagrindu planuoja bendruomeninių paslaugų plėtrą.

Įgyvendinant bendruomeninių paslaugų plėtrą turi būti laikomasi Jungtinių Tautų žmonių su negalia teisių konvencijos ir jos Fakultatyvaus protokolo (toliau – Konvencija) nuostatų, ypatingą dėmesį skiriant 19 straipsnio „Savarankiškas gyvenimas ir įtrauktis į bendruomenę“ įgyvendinimui.

19 straipsnis

Gyvenimas savarankiškai ir įtrauktis į bendruomenę

Valstybės, šios Konvencijos Šalys, pripažįsta visų žmonių su negalia lygias teises gyventi bendruomenėje, lygias galimybes su kitais rinktis ir imasi veiksmingų ir atitinkamų priemonių, kad sudarytų sąlygas žmonėms su negalia visapusiškai įgyvendinti šią teisę ir būti visiškai įtrauktiems į bendruomenę bei dalyvauti joje, taip pat užtikrintų, kad:

a) žmonės su negalia turėtų galimybę lygiai su kitais asmenimis pasirinkti savo gyvenamąją vietą ir tą vietą, kur jie nori gyventi ir su kuo, ir kad jie neprivalėtų gyventi konkrečioje gyvenamojoje aplinkoje;

b) žmonės su negalia turėtų galimybę pasinaudoti įvairiomis namuose, gyvenamojoje vietoje teikiamomis ir kitomis pagalbinėmis bendruomenėje teikiamomis paslaugomis, įskaitant asmeninę pagalbą, būtiną padėti gyventi ir integruotis į bendruomenę ir užkirsti kelią izoliavimui ar atskyrimui nuo bendruomenės;

c) žmonėms su negalia lygiai su kitais asmenimis būtų suteikta galimybė naudotis bendruomenei skirtomis bendro naudojimo paslaugomis ir patogumais, kurie turi atitikti jų poreikius.

Jungtinių Tautų žmonių su negalia teisių konvencija

Konvencijos 19 straipsnio suvokimui ir efektyviam jo nuostatų įgyvendinimui, Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių komitetas yra parengęs bendrąją pastabą dėl 19 straipsnio, kurios tikslas – padėti Konvencijos šalims įgyvendinti 19 straipsnį ir vykdyti savo įsipareigojimus pagal Konvenciją. Bendroji pastaba yra prieinama NRD tinklalapyje[1]. Įgyvendinant bendruomeninių paslaugų plėtrą, privaloma laikytis minėtos bendrosios pastabos nuostatų. Visais atvejais turi būti laikomasi principo, kad visi žmonės su negalia turi lygias teises gyventi savarankiškai ir būti įtraukti į bendruomenę, laisvai priimti sprendimus ir kontroliuoti savo gyvenimą. Šių teisių užtikrinimui būtina didinti informacinį prieinamumą ir pagal negalios ypatumus suteikti informaciją, kuri atitiktų individualius asmens poreikius (pavyzdžiui, naudojant lengvai suprantamą kalbą ar pasitelkiant pagalbos priimant sprendimus specialistą).

[1] http://www.ndt.lt/neigaliuju-teisiu-konvencija/

Lietuvoje bendruomeninių paslaugų plėtra įgyvendinama dvejomis pagrindinėmis kryptimis – kuriant su apgyvendinimu ir užimtumu susijusių paslaugų infrastruktūrą bei diegiant inovatyvias bendruomenines paslaugas, kurios yra nukreiptos į profesionalios pagalbos bendruomenėje teikimą.

Įgyvendinant bendruomeninių paslaugų plėtrą turi būti laikomasi nediskriminavimo ir lygių galimybių principo, t. y., kad visiems asmenims su negalia, nepriklausomai nuo negalios ypatumų, turi būti sudarytos galimybės gyventi bendruomenėje lygiai su kitais bendruomenės nariais ir naudotis visais bendruomenės ištekliais. Pabrėžiama, kad paslaugų prieinamumas turi būti užtikrinamas ir sunkią negalią, sunkų autizmo spektro ar kitą sutrikimą turintiems asmenims ir jų artimiesiems. Asmenys su negalia negali būti segreguojami pagal patiriamą socialinę riziką ar negalios ypatumus. Apgyvendinimo paslaugų plėtra negali būti įgyvendinama kitose socialinių paslaugų įstaigose, socialiniam būstui skirtose patalpose, išskyrus atvejus, kai asmenims reikalingas specialus gyvenamosios aplinkos pritaikymas. Apgyvendinimo paslaugos negali būti plėtojamos buvusiose mokyklose, darželiuose, ligoninėse ir kitose institucinio pobūdžio vietose. Paslaugos negali būti plėtojamos socialinių paslaugų įstaigų teritorijose ar šalia jų.

Paslaugos turi būti plėtojamos tose vietovėse, kuriose išplėtotos sveikatos priežiūros, užimtumo, kultūros, socialinės ir kitų sektorių paslaugos, kurios yra būtinos asmens gyvenimui. Jei kažkurio sektoriaus paslaugos savivaldybėje ar konkrečioje bendruomenėje nėra išplėtotos, šios paslaugos turi būti pasiekiamos viešuoju transportu.

Infrastruktūros plėtra ir kuriamos paslaugos privalo būti glaudžiai kooperuojamos su „minkštąja“ paslaugos dalimi. Asmenims, atsižvelgiant į individualius poreikius, turi būti užtikrinama asmeninė pagalba. Asmens poreikiai turi būti periodiškai vertinami ir, esant poreikiui, paslaugos turi būti keičiamos suteikiant asmeniui efektyvias ir jo poreikius atitinkančias paslaugas.

Paslaugas teikiančių specialistų kompetencijos privalo būti nuolatos keliamos ir tobulinamos. Turi būti plėtojamos individualaus darbo su klientu kompetencijos. Požiūris turi būti keičiamas nuo medicininio prie žmogaus teisėmis grįsto požiūrio. Kompetencijų kėlimu turi būti atsisakoma „institucinės kultūros“, kuri pasižymi grupine priežiūra, griežta tvarka (režimu), socialiniu nuotoliu ir skirtingo darbuotojų ir klientų statusu.

Į paslaugų planavimą ir jų teikimą privaloma įtraukti vietos nevyriausybines organizacijas, stiprinti jų potencialą, dalintis patirtimi ir visapusiškai įtraukti į planuojamus pokyčius. Būtina savalaikiai užmegzti bendradarbiavimą, atpažinti negalios bendruomenių poreikius, tartis ir planuoti būsimos infrastruktūros paslaugų turinį, t. y. kokiai tikslinei grupei (pagal negalios ypatumus) planuojamos teikti paslaugos, kokia reikalinga specialistų komanda, kokioje apimtyje teikiamos paslaugos. Planuojamos infrastruktūros apimtys, pvz. apsaugoto būsto ar grupinio gyvenimo namų vietų skaičius, turi atitikti individualius asmens poreikius ir pasirinkimo laisvę.

Savivaldybės, plėtodamos su apgyvendinimu ir užimtumu susijusias paslaugas, turi planuoti, kad jos būtų teikiamos tiek šiuo metu bendruomenėje gyvenantiems asmenims, tiek asmenims, kurie apsigyveno SGN. Esant asmens norui ir poreikiui, asmeniui turi būti suteikta teisė ir galimybė persikelti iš stacionarios globos įstaigos į bendruomenę.

ŽEMĖLAPIŲ RENGIMAS

Kiekviena savivaldybė, besirengdama II-ajam žmonių su negalia globos DI etapui rengė individualius Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų žemėlapius (toliau – Žemėlapiai). Žemėlapis buvo sudarytas iš 3 pagrindinių dalių:

(1) esamos situacijos savivaldybėje analizės, kuri apima socialinių paslaugų organizavimo, teikimo ir prieinamumo tyrimą; NVO sektoriaus teikiamas paslaugas; apgyvendinimo, užimtumo ir laikino atokvėpio paslaugų poreikį asmenims ir artimiesiems, kurie nedalyvauja socialinių paslaugų sistemoje (t. y. dėl įvairių priežasčių negauna ar nesinaudoja socialinėmis paslaugomis);

(2) investicijų į infrastruktūrą ir žmogiškuosius išteklius analizės, kuri buvo sudaryta iš I-ojo etapo investicijų apžvalgos paslaugų kūrimo prasme ir poreikio naujų paslaugų plėtrai II-ajame DI etape;

(3) viešinimo strategijos, kuria siekiama prisidėti prie nacionalinės viešinimo strategijos kūrimo ir individualių savivaldybių ir vietos bendruomenių viešinimo resursų identifikavimo, siekiant efektyvesnės žmonių su negalia įtraukties į bendruomenės gyvenimą, taip pat sistemingos nuostatų kaitos jų atžvilgiu.

1 Pav. Savivaldybės Žemėlapio dalys

Savivaldybių Žemėlapiuose išanalizuota ir pateikta informacija naudojama ir perkeliama į skirtingas priemones, priklausomai nuo finansavimo šaltinių, tačiau kompleksiniam DI planavimui, priemonės turi būti kooperuojamos ir planuojamos neatsiejamai.

- Esamos situacijos savivaldybėje analizė bei investicijos į infrastruktūrą naudojamos bendrame regiono žemėlapyje. Remiantis šiais duomenimis, savivaldybės planuoja investicijų poreikį ir jų apimtį. Atsižvelgdamos į tai, kokių paslaugų savivaldybėse trūksta ir koks yra jų poreikis, savivaldybės paslaugas planuoja taip, kad vietos bendruomenėse būtų užtikrinama paslaugų įvairovė, priklausomai nuo individualių asmenų poreikių. Investicijos į infrastruktūrą planuojamos ir tvirtinamos regionų lygmeniu.

- „Minkštųjų“ investicijų poreikis naudojamas valstybiniu lygiu planuoti II-ojo etapo bendrąsias paslaugas visoms šalies savivaldybėms. Šioje dalyje SADM, įvertinusi visų šalies savivaldybių identifikuotų paslaugų poreikį, vertins dažniausiai pasitaikančias paslaugas, inovacijas ir trūkstamus resursus. Atsižvelgiant į šiuos rezultatus bus planuojamas ir įgyvendinamas naujas projektas. Bus siekiama, kad naujos paslaugos ar sisteminiai sprendimai prisidėtų prie asmenų savarankiškumo ugdymo ir palaikymo, institucinės globos prevencijos, vietos NVO stiprinimo, tarpinstitucinio bendradarbiavimo.
- Informacija pateikta viešinimo temai bus naudojama viešinimo strategijos rengimui ir viešinimo priemonių planavimui. Atsižvelgiant į visuomenės nuostatų tyrimų rezultatus ir į bendruomenių pasipriešinimą žmonių su negalia kaimynystei, bus siekiama sistemingai ir nuosekliai keisti visuomenės nuostatas, apimant tiek nacionalines viešinimo priemones, tiek priemones, kurios būtų nukreiptos į pokyčius, liečiančias konkrečią bendruomenę.

2 pav. Savivaldybių Žemėlapiuose pateiktos analizės naudojimo kryptys.

BENDRA REGIONO APŽVALGA

Tauragės regioną sudaro 4 savivaldybės: Tauragės r., Jurbarko r., Šilalės r. ir Pagėgių.

Remiantis išankstiniais Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2021 m. liepos 1 d. Tauragės regione gyveno 89 367 nuolatiniai gyventojai, iš kurių 43 proc. gyveno mieste ir 57 proc. – kaimiškose vietovėse.

Nuolatinių gyventojų skaičius Tauragės regione vaizduojamas 1-oje lentelėje.

1 lentelė. Tauragės regiono savivaldybių gyventojų skaičiai.

	Mieste ir kaime	Mieste		Kaime	
Savivaldybė	*Skaičius*	*Skaičius*	*Proc.*	*Skaičius*	*Proc.*
Tauragės r. sav.	37089	22595	61 proc.	14494	39 proc.
Jurbarko r. sav.	24072	9979	41 proc.	14093	59 proc.
Šilalės r. sav.	21212	4601	22 proc.	16611	78 proc.
Pagėgių sav.	6994	1682	24 proc.	5312	76 proc.

REGIONE VEIKIANČIOS SOCIALINĖS GLOBOS ĮSTAIGOS

Tauragės regione šiuo metu veikia 1 socialinės globos įstaiga, kurios savininko teises ir pareigas įgyvendina SADM – Adakavo socialinių paslaugų namai.

2 lentelė. Tauragės regione veikiančios socialinės globos įstaigos, kurios savininko teises ir pareigas įgyvendina SADM, gyventojų statistika.

Savivaldybė	***SGN pavadinimas***	***Gyventojų sk.***	***Darbingo amžiaus asmenų sk.***		***Senyvo amžiaus asmenų sk.***	
		Bendras	***Iš viso:***	*Asmenys, kuriems nustatyti specialieji nuolatinės slaugos poreikiai*	***Iš viso:***	*Asmenys, kuriems nustatyti specialieji nuolatinės slaugos poreikiai*
Tauragės r.	Adakavo socialinių paslaugų namai	174	***111***	12	***63***	18

Apibendrinant Tauragės regione veikiančių Adakavo socialinių paslaugų namų situaciją (žr. lentelę Nr. 2), 2021 m. pabaigoje šioje įstaigose gyveno 64 proc. darbingo amžiaus asmenų su negalia. 10 proc. šių asmenų (12) buvo nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis. 36 proc. įstaigos gyventojų buvo senyvo amžiaus asmenys, iš kurių – 28 proc. (18) nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis.

Adakavo socialinių paslaugų namai įvertinę darbingo amžiaus gyventojų individualius poreikis nustatė, kad 29 asmenims yra reikalinga specializuota socialinė globa ir slauga, 75 – apgyvendinimas GGN, 7 – apgyvendinimas AB.

DARBINGO AMŽIAUS ASMENŲ, TURINČIŲ INTELEKTO IR (AR) PSICHIKOS NEGALIĄ STATISTIKA REGIONE

Statistiškai apskaičiuojant kiekvienoje savivaldybėje gyvenančius darbingo amžiaus intelekto ir (ar) psichikos negalią turinčius asmenis, remiamasi HID duomenimis, kurie preliminariai leidžia įvertinti kiek kiekvienoje savivaldybėje gyvena tikslinės grupės asmenų. Svarbu pažymėti, kad iš HID statistikoje pateikiamų skaičių yra atimami SGN gyvenantys asmenys, todėl tai leidžia apytiksliai įvertinti kiek kiekvienoje savivaldybėje (bendruomenėje) gyvena tikslinės grupės asmenų. Tai, savo ruožtu, leidžia apskaičiuoti kiek tikslinės grupės asmenų naudojasi socialinėmis paslaugomis.

Tauragės rajono savivaldybė

Remiantis HID, Tauragės r. savivaldybėje registruoti 409 asmenys, kuriems priskirta diagnozė F20-F29, dėl kurios dažniausiai yra nustatoma psichikos negalia. 156 asmenims priskirta diagnozė F70-F79, dėl kurios dažniausiai nustatoma intelekto negalia. Susumuojant šiuos du skaičius, asmenų, turinčių psichikos ir (ar) intelekto negalią Tauragės r. savivaldybėje registruota 565. Iš šio skaičiaus atėmus Tauragės r. savivaldybėje veikiančių socialinės globos namų darbingo amžiaus gyventojus (Adakavo socialinių paslaugų namų – 111 gauname, kad Tauragės r. savivaldybėje gyvena apie 454 tikslinės grupės asmenų.

Jurbarko rajono savivaldybė

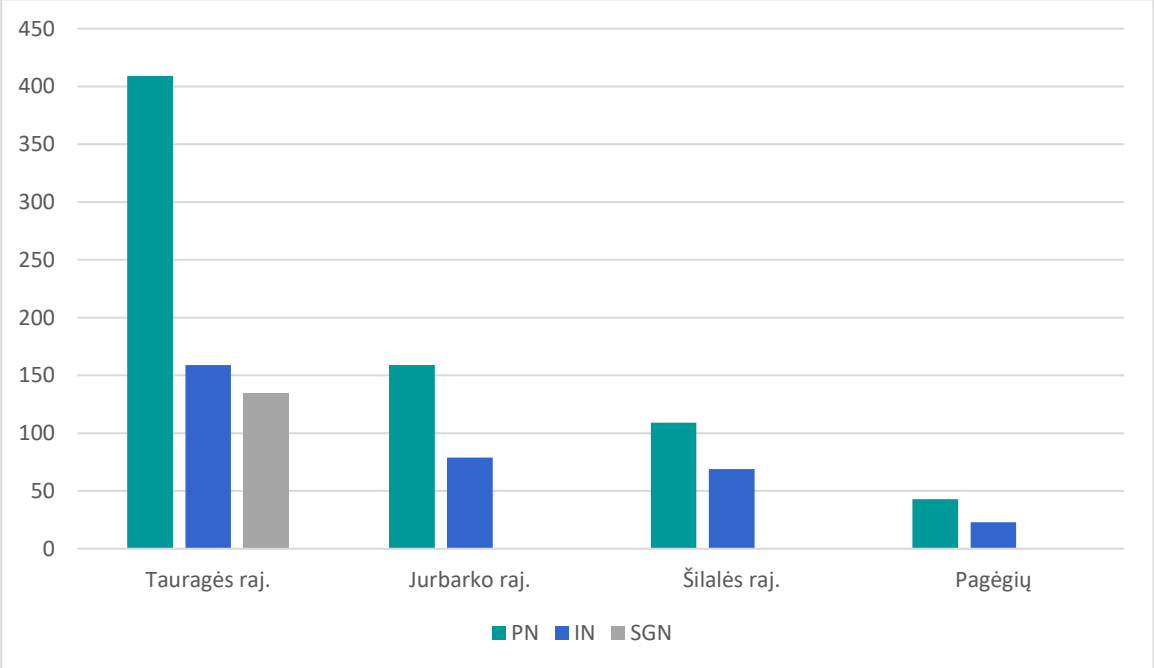
Remiantis HID, Jurbarko r. savivaldybėje registruoti 159 asmenys, kuriems priskirta diagnozė F20-F29, dėl kurios dažniausiai yra nustatoma psichikos negalia. 79 asmenims priskirta diagnozė F70-F79, dėl kurios dažniausiai nustatoma intelekto negalia. Susumuojant šiuos du skaičius, asmenų, turinčių psichikos ir (ar) intelekto negalią Jurbarko r. savivaldybėje registruota apie 238.

Šilalės rajono savivaldybė

Remiantis HID, Šilalės r. savivaldybėje registruoti 109 asmenys, kuriems priskirta diagnozė F20-F29, dėl kurios dažniausiai yra nustatoma psichikos negalia. 69 asmenims priskirta diagnozė F70-F79, dėl kurios dažniausiai nustatoma intelekto negalia. Susumuojant šiuos du skaičius, asmenų, turinčių psichikos ir (ar) intelekto negalią Šilalės r. savivaldybėje registruota apie 178.

Pagėgių savivaldybė

Remiantis HID, Pagėgių savivaldybėje registruoti 43 asmenys, kuriems priskirta diagnozė F20-F29, dėl kurios dažniausiai yra nustatoma psichikos negalia. 23 asmenims priskirta diagnozė F70-F79, dėl kurios dažniausiai nustatoma intelekto negalia. Susumuojant šiuos du skaičius, asmenų, turinčių psichikos ir (ar) intelekto negalią Pagėgių savivaldybėje registruota apie 66.

PN – psichikos negalia; IN – intelekto negalia; SGN – Savivaldybėje veikiančių socialinės globos įstaigų gyventojai

3 pav. Žmonių, turinčių psichikos arba intelekto negalią pasiskirstymas savivaldybėse.

SOCIALINIŲ PASLAUGŲ TEIKIMO STATISTIKA

Siekiant identifikuoti asmenis, turinčius psichikos ir (ar) intelekto negalią bei jų artimuosius kaip atskirą socialinių paslaugų gavėjų grupę, savivaldybės analizavo Socialinių paslaugų kataloge reglamentuotų paslaugų teikimo mastus, t. y. tyrė kiek tam tikros paslaugos gavėjų tarpe yra tikslinės grupės asmenų (žr. lentelę Nr. 3). Žemiau pateiktoje lentelėje apytiksliai vaizduojama minėta paslaugos gavėjų grupė, kuri lyginama su HID, t. y. atskleidžiama bendra paslaugų teikimo tendencija nuo savivaldybėse gyvenančių bendro asmenų su psichikos ir (ar) intelekto negalia skaičiaus.

3 lentelė. Socialinių paslaugų teikimo statistika intelekto ir (ar) psichikos negalią turintiems asmenims.

	Tauragės r.		Jurbarko r.		Šilalės r.		Pagėgių	
SOCIALINĖS PRIEŽIŪROS PASLAUGOS								
Viso asmenų / Paslaugos pavadinimas		HID 454		HID 238		HID 178		HID 66
Pagalba į namus	27	5,9%	9	3,8%	15	8,4%	1	1,5%
Socialinių įgūdžių ugdymas, palaikymas ir (ar) atkūrimas	50	11%	15	6,3%	30	13%	ND	
Apgyvendinimas savarankiško gyvenimo namuose	-		-		11	6,2%	-	
Psichosocialinė pagalba	40	8,8%	5	2,1%	ND	ND	4	6,1%
Laikinas atokvėpis	6		-		-		-	
Apgyvendinimas apsaugotame būste	29	6,4%	1	0,4%	-		4	6,1%
Vaikų dienos socialinė priežiūra	1		ND		ND		3	
SOCIALINĖS GLOBOS PASLAUGOS								
Dienos socialinė globa	35		21		23		11	
asmens namuose	*11*		*3*	*14,3*	*2*	*9,3*	6	54,5
institucijoje	*24*		*18*	*85,7*	*21*	*91,7*	5	45,5
Trumpalaikė socialinė globa	2		1		7			
Ilgalaikė socialinė globa	30		40		19		8	
Laikinas atokvėpis	-		-		-		-	

ND – nėra duomenų

Socialinių paslaugų prieinamumo analizė atskleidė, kad intelekto ir (ar) psichikos negalią turintys asmenys menkai naudojasi socialinėmis paslaugomis. Lyginant socialinės priežiūros ir socialinės globos paslaugas, socialinės priežiūros paslaugos teikiamos didesne apimtimi. Vertinant socialinės priežiūros paslaugų įvairovę, daugiausia regiono savivaldybėse (Pagėgių nevertinama dėl neprieinamų duomenų) organizuojama ir teikiama socialinių įgūdžių ugdymo, palaikymo ir (ar) atkūrimo paslauga. Lyginant kiekvienoje savivaldybėje teikiamų paslaugų kiekį (ne unikalių gavėjų sk.), socialinės priežiūros ir socialinės globos paslaugos pasiskirstyto tokiu santykiu (vaikų dienos socialinė priežiūra netraukiama dėl amžiaus grupės) (žr. lentelę Nr. 4).

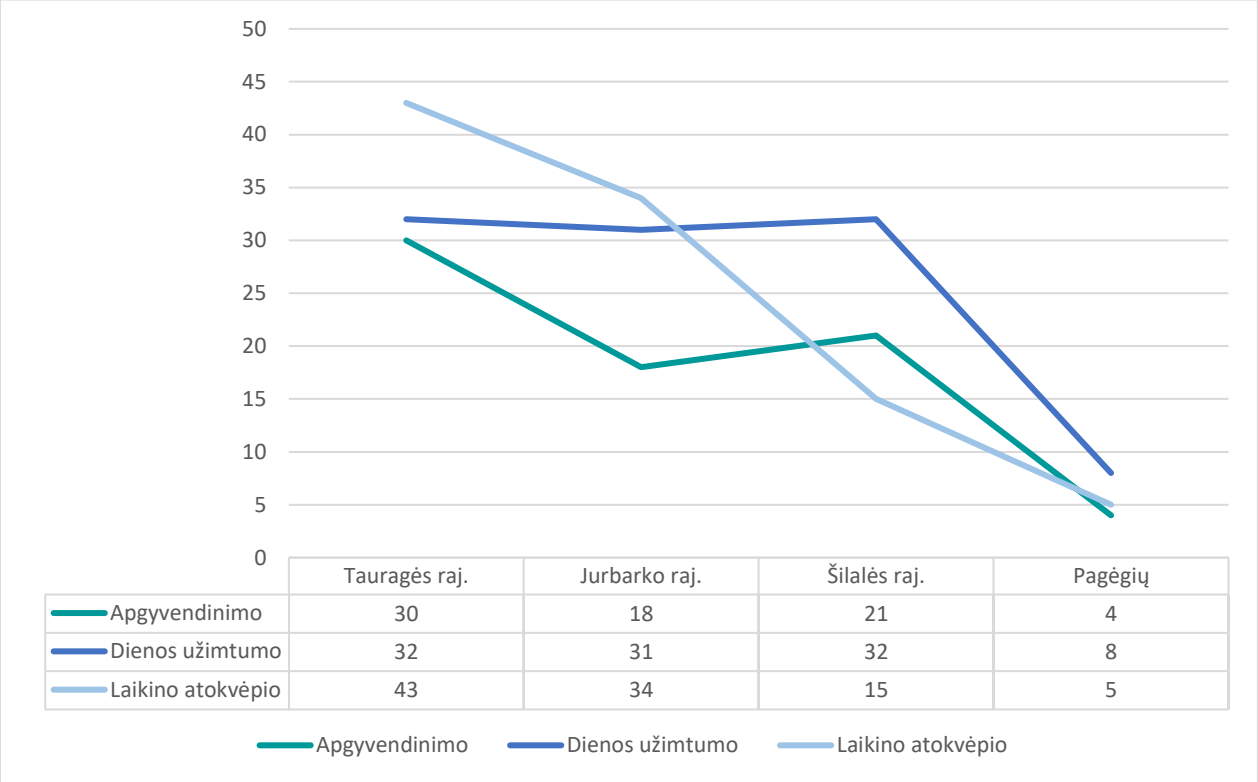
4 lentelė. Socialinės priežiūros ir socialinės globos paslaugų santykis.

Savivaldybė	Socialinės priežiūros paslaugos (gavėjų sk.)	Socialinės globos paslaugos (gavėjų sk.)
Tauragės r.	152	67
Jurbarko r.	30	62
Šilalės r.	56	49
Pagėgių	12	19

APGYVENDINIMO, DIENOS UŽIMTUMO IR LAIKINO ATOKVĖPIO POREIKIS SAVIVALDYBĖSE

Tauragės regiono savivaldybės, rengdamos individualius savivaldybių Žemėlapius, siekė identifikuoti jų savivaldybėse gyvenančių asmenų, kurie šiuo metu nedalyvauja socialinių paslaugų sistemoje, poreikius. Poreikiai buvo identifikuoti trimis pagrindiniais pjūviais – apgyvendinimo, užimtumo ir laikino atokvėpio paslaugų. Kiekviena individuali savivaldybė pasirinko skirtingas strategijas dėl šios informacijos surinkimo. Dažniausiai savivaldybėse, per seniūnijų socialinius darbuotojus, buvo atliktos gyventojų apklausos.

Atkreiptinas dėmesys, kad šiuos duomenis reikia vertinti kaip bendrąją statistiką, todėl, kad rezultatai atskleidžia tik paslaugų teikimo, nukreipto į apgyvendinimą, užimtumą ir artimųjų poilsį, kryptis. Individualių poreikių užtikrinimui būtinas kiekvieno individualaus asmens (šeimos) paslaugų poreikio vertinimas ir individualaus pagalbos plano sudarymas.

	Tauragės raj.	Jurbarko raj.	Šilalės raj.	Pagėgių
Apgyvendinimo	30	18	21	4
Dienos užimtumo	32	31	32	8
Laikino atokvėpio	43	34	15	5

4 Pav. Apgyvendinimo, dienos užimtumo ir laikino atokvėpio paslaugų poreikis bendruomenėje gyvenantiems asmenim (artimiesiems)

Apibendrinus savivaldybių analizę, Tauragės regiono bendruomenėse šiuo metu gyvena mažiausiai 176 asmenys, kurie nedalyvauja socialinių paslaugų sistemoje, tačiau jiems yra reikalingos socialinės paslaugos. Mažiausiai 97 šeimoms yra reikalingos laikino atokvėpio paslaugos. Neišsprendus šių problemų ir laiku nesuteikus individualių paslaugų, ateityje šiai daliai asmenų atsiras ilgalaikės globos poreikis, todėl Tauragės regione būtina plėsti ne tik alternatyvias ir prevencines institucinei globai paslaugas, tačiau ir skatinti paslaugų informacinį prieinamumą, plėtoti atvejo vadybą, skatinti socialinio darbo plėtrą, kad būtų suteikta savalaikė pagalba ir ugdomas asmenų bei jų artimųjų savarankiškas gyvenimas ir didinama įtrauktis į bendruomenę.

INOVATYVIŲ PASLAUGŲ TEIKIMO POREIKIS SAVIVALDYBĖSE

Inovatyvios paslaugos šio Žemėlapio rėmuose suvokiamos kaip paslaugos, kurios nėra reglamentuotos ir kurioms reikia „minkštųjų“ investicijų, daugiausia investicijų į žmogiškuosius resursus.

Pirminiame kiekvienos savivaldybės žemėlapio rengimo procese savivaldybių buvo prašoma identifikuoti inovatyvių „minkštųjų“ paslaugų poreikį, kuris plačiau aprašomas kiekvienos savivaldybės žemėlapyje. Į šią dalį neįtraukti savivaldybių siūlymai, kurie susiję su infrastruktūros pritaikymu ar specialios įrangos įsigijimu (pvz. sensorinių erdvių įrengimas).

Dažniausiai Tauragės regiono savivaldybės įvardijo atvejo vadybos paslaugų poreikį, kurios tikslas – koordinuotos ir kompleksinės pagalbos teikimas asmeniui (šeimai) pagal jo individualius poreikius. Atvejo vadybos proceso metu asmenims būtų teikiama tarpsektorinė pagalba (socialinių, sveikatos priežiūros, užimtumo paslaugų koordinavimas ir teikimas), informacijos suteikimas, tarpininkavimas ir atstovavimas, pagalba užmezgant ir palaikant socialinius ryšius, kitų individualių asmens problemų sprendimas.

Taip pat pavienės Tauragės regiono savivaldybės išreiškė poreikį teikti virtualios rūpybos paslaugas, kur apibendrintai, asmenys, informacinių technologijų pagalbos priemonėmis galėtų susisiekti su socialiniu darbuotoju ir pan. Taip pat buvo išreikštas poreikis organizuoti nemokamą transportą ir netradicinius pagalbos metodus, pvz. hipoterapija.

Žemiau lentelėje (Nr. 5) pateikiami apibendrinti savivaldybių siūlymai.

5 lentelė. Inovatyvių paslaugų poreikiai.

Paslaugos poreikis savivaldybėse	**Tauragės r.**	**Jurbarko r.**	**Šilalės r.**	**Pagėgių**
Virtualios rūpybos paslaugos	+			
Atvejo vadyba	+	+	+	+
Netradiciniai pagalbos metodai		+		
Nemokamas transportas		+		

Socialinių paslaugų teikimo statistika atskleidžia, kad asmenys, turintys intelekto ir (ar) psichikos negalią mažai naudojasi bendruomenėje teikiamomis socialinėmis paslaugomis, t. y. Žemėlapio tikslinė grupė sudaro mažą paslaugos gavėjų dalį. Tuo tarpu beveik visos savivaldybės identifikuoja šią tikslinę grupę per apgyvendinimo ir užimtumo bei laikino atokvėpio paslaugų poreikį. Galima daryti prielaidą, kad didžioji dauguma šių asmenų gyvena namuose su savo artimaisiais ir nedalyvauja socialinių paslaugų sistemoje – nėra ugdomi šių asmenų savarankiško gyvenimo įgūdžiai dėl ko asmenys mažai įsitraukia į bendruomenės gyvenimą, kitas gyvenimui svarbias sritis – užimtumą, sveikatos sritį, kultūrinį gyvenimą ir kt. Tuo tarpu artimieji, nuolatos prižiūrėdami negalią turinčius asmenis, negali ar pilnai negali dalyvauti darbo rinkoje, susiduria su kitais psichologiniais, darbo ir šeimos įsipareigojimų derinimo iššūkiais. Šių asmenų įtraukimui į savarankišką ir bendruomenės gyvenimą yra būtina užtikrinti informacinį prieinamumą , t. y. suteikti visą reikiamą informaciją apie socialines ir kitas paslaugas, palydėti asmenį (šeimą) socialinių paslaugų ir kituose sektorių teikiamų paslaugų sistemoje. Individualių asmens poreikių užtikrinimui būtina diegti atvejo vadybos mechanizmą, suteikiant pagalbą, palydėjimą ir atstovavimą užtikrinant asmens norus ir poreikius tarpinstitucinėje erdvėje.

Siekiant užtikrinti paslaugų plėtros procesą būtina stiprinti su tiksline grupe dirbančias nevyriausybines organizacijas, socialinių paslaugų įstaigas, pritraukti, apmokyti ir įgalinti veikti naujus socialinių paslaugų teikėjus. Būtina diegti žmogaus teisėmis grįstą požiūrį, juo paremtus darbo metodus.

I-ASIS ŽMONIŲ SU NEGALIA GLOBOS DEINSTITUCIONALIZACIJOS ETAPAS

I-asis žmonių su negalia globos DI etapas apima 2014-2023 m. laikotarpio investicijas į infrastruktūrą ir paslaugų teikimą („kietosios“ ir „minkštosios“ investicijos). „Minkštosios“ investicijos apima du projektus:

1) Tvaraus perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų sistemos sąlygų sukūrimas Lietuvoje Nr. 08.4.1-ESFA-V-405-01-0001 (toliau – Sąlygų sukūrimas).

2) Nuo globos link galimybių: bendruomeninių paslaugų plėtra Nr. 08.4.1.-ESFA-V-405-03-0001.

Įgyvendinant Sąlygų sukūrimo projektą, buvo suplanuota ir įgyvendinta seka veiksmų, reikalingų pasirengti žmonių su negalia globos DI įgyvendinimui: vertinami pertvarkomų socialinės globos įstaigų individualūs gyventojų poreikiai ir parengti paslaugų teikimo planai; nustatyta įstaigų darbuotojų motyvacija ir kelta jų kvalifikacija bei kompetencijos dirbant su naujais socialinio darbo metodais; sukurti naujų bendruomeninių paslaugų teikimo aprašai; įgyvendintos priemonės visuomenės nuostatų kaitai ir žmonių su negalia globos DI viešinimui. Šio projekto rėmuose pilotuotos naujos alternatyvios institucinei globai paslaugos suaugusiems asmenims su negalia: apgyvendinimas AB, laikino atokvėpio paslaugos teikimas, įdarbinimas su pagalba.

Tauragės regione asmenims, turintiems intelekto ir (ar) psichikos negalią, buvo teikiamos ir išbandomos AB ir laikino atokvėpio paslaugos.

Tauragės r. savivaldybėje buvo 4 AB paslaugų gavėjai, laikino atokvėpio – 14, iš kurių 13 paslaugas gavo namuose, 1 – institucijoje.

Jurbarko r. savivaldybėje 8 žmonių su negalia artimiesiems (šeimoms) buvo teikiama laikino atokvėpio paslauga.

Įgyvendinant projektą „Nuo globos link galimybių: bendruomeninių paslaugų plėtra“ Tauragės regione teikiamos ir išbandomos AB, įdarbinimo su pagalba ir pagalbos priimant sprendimus paslaugos. Projekto rėmuose taip pat plėtojama socialinių dirbtuvių veikla, tačiau Tauragės regione nebuvo pareiškėjų, kurie pretenduotų dalyvauti konkurse dėl socialinių dirbtuvių veiklos organizavimo. Nuo projekto pradžios iki 2022 m. birželio 1 d. Tauragės regione įdarbinimo su pagalba paslaugas gavo 23 asmenys (Tauragės r. savivaldybėje – 15, Pagėgių savivaldybėje – 8), įdarbintų asmenų skaičius nuo projekto pradžios regione buvo 5 asmenys. Pagalbos priimant sprendimus paslaugos regione buvo teikiamos – 53 asmenims (46 – Tauragės r. savivaldybėje; 7 – Pagėgių savivaldybėje). Šiuo metu PPS paslauga teikiama 45 asmenims. AB paslaugos regione nuo projekto įgyvendinimo pradžios buvo suteiktos – 39 asmenims, Tauragės r. savivaldybėje 31, Pagėgių savivaldybėje 6, Jurbarko r. savivaldybėje 2 asmenims. Šiuo metu teikiamos Tauragės r. savivaldybėje 29 asmenims (19 būstų), Pagėgių savivaldybėje 3 asmenims (3 būstuose).

Toliau plačiau pateikiama AB situacija, kaip viena iš prioritetinių su apgyvendinimu susijusių paslaugų.

Apsaugoto būsto plėtra. Tauragės regione buvo plėtojamos apgyvendinimo apsaugotame būste paslaugos. Projekto metu buvo išnuomoti 22 būstai, kuriuose apsigyveno 32 asmenys.

6 lentelė. AB paslaugos organizavimo apimtys Tauragės regione.

Būstai	Paslaugos teikėjas	Gyventojų sk.	Finansuojami VB (iš SGN iki 2007)	Finansuojami SB (iš SGN po 2007)	Į AB atvyko iš bendruomenės
Tauragės rajono savivaldybėje					
Nr. 1	Adakavo SPN	2	2 VB lėšos	-	-
Nr. 2	Adakavo SPN	3	1 VB lėšos	2 SB lėšos, Tauragės r. savivaldybės	-
Nr. 3	Adakavo SPN	2	-	2 SB lėšos, Tauragės r. savivaldybės	-
Nr. 4	Adakavo SPN	1	-	1 SB lėšos, Tauragės r. savivaldybės	-
Nr. 5	Adakavo SPN	2	-	2 SB lėšos, 1 Tauragės r. ir 1 Šilutės r. savivaldybės	
Nr. 6	Adakavo SPN	2	-	2 SB lėšos, 1 Jurbarko r. ir 1 Klaipėdos r. savivaldybės	-
Nr. 7	Adakavo SPN	2	1 VB lėšos	1 SB, Šilalės r. savivaldybė	-
Nr. 8	Adakavo SPN	1	1 VB lėšos	-	-
Nr. 9	VšĮ „Sudoku“	1	-	-	1 Tauragės r. savivaldybės
Nr. 10	VšĮ „Sudoku“	1	-	-	1 Tauragės r. savivaldybės
Nr. 11	VšĮ „Sudoku“	1	-	-	1 Tauragės r. savivaldybės
Nr. 12	VšĮ „Sudoku“	1	-	-	1 Tauragės r. savivaldybės
Nr. 13	VšĮ „Sudoku“	1	-	-	1 Tauragės r. savivaldybės
Nr. 14	VšĮ „Sudoku“	1	-	-	1 Tauragės r. savivaldybės
Nr. 15	Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija	2	-	-	2 Tauragės r. savivaldybė
Nr. 16	Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija	2	-	-	2 Tauragės r. savivaldybė

Būstai	Paslaugos teikėjas	Gyventojų sk.	Finansuojami VB (iš SGN iki 2007)	Finansuojami SB (iš SGN po 2007)	Į AB atvyko iš bendruomenės
Nr. 17	Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija	2	-	-	2 Tauragės r. savivaldybė
Nr. 18	Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija	1	-	-	1 Tauragės r. savivaldybė
Nr. 19	Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija	1	-	-	1 Tauragės r. savivaldybė
Pagėgių savivaldybėje					
Nr. 20	VšĮ „Sudoku“	1	-	-	1 Pagėgių sav.
Nr. 21	VšĮ „Sudoku	1	-	-	1 Pagėgių sav.
Nr. 22	VšĮ „Sudoku“	1	-	-	1 Pagėgių sav.
	Iš viso:	32	5	10	17

Daugiausia apsaugotų būstų (19) įsteigta Tauragės mieste. Visi būstai yra nuomojami įgyvendinant projektą „Nuo globos link galimybių: bendruomeninių paslaugų plėtra“. Įgyvendinant I-ąjį DI etapą, Tauragės r. savivaldybės teritorijoje veikiantys Adakavo SPN yra numatę įsteigti 1 apsaugotą būstą, kuriame apsigyvens 4 asmenys. Kitos Tauragės regiono savivaldybės apsaugoto būsto plėtros pirmajame DI etape neįgyvendino. Savivaldybėms atlikus su apgyvendinimu susijusių paslaugų poreikio vertinimą, taip pat įvertinus minėto projekto poreikius, galima daryti išvadą, kad apsaugoto būsto plėtros poreikis yra labai didelis.

II-ASIS ŽMONIŲ SU NEGALIA GLOBOS DEINSTITUCIONALIZACIJOS ETAPAS

Apsaugoto būsto plėtra

Tauragės r. savivaldybė Žemėlapyje nurodė, kad apsaugoto būsto plėtrą užtikrins įsigydami 5 butus. Tačiau vertindami tai, kad savivaldybėje šiuo metu yra didelis poreikis teikiamai paslaugai, nes projekto „Nuo globos link galimybių: bendruomeninių paslaugų plėtra“ lėšomis buvo finansuojama paslauga 29 Tauragės r. savivaldybės gyventojams, pasiūlyta išplėsti paslaugą ir įsigyti dar 5 būstus. Adakavo SPN yra įsigiję/nuomoja 8 butus, kuriuose apsaugoto būsto paslaugos teikiamos 15 asmenų, VšĮ „Sudoku“ nuomoja 4 butus, kuriuose paslaugas gauna 5 asmenys. Tauragės rajono savivaldybė, įvertinusi SADM pasiūlymą, priėmė sprendimą papildomai įsigyti 1 apsaugotą būstą, todėl II-ajame DI etape iš viso Tauragės r. savivaldybės bendruomenėje veiks 19 apsaugotų būstų, kuriuose paslaugas gaus 32 asmenys.

Jurbarko r. savivaldybė pirminiame Žemėlapyje neidentifikavo poreikio įsigyti infrastruktūrą apsaugoto būsto paslaugoms teikti. SADM vertinimu, tokios paslaugos poreikis yra, todėl savivaldybei pasiūlyta plėsti paslaugos prieinamumą savivaldybėje įsigyjant 4 apsaugotus būstus ir sukuriant 8 vietas paslaugoms teikti. Savivaldybė, įvertinusi SADM pasiūlymą, priėmė sprendimą II-ajame DI etape steigti 3 apsaugotus būstus sukuriant 6 vietas paslaugoms teikti.

Šilalės r. savivaldybė pirminiame Žemėlapyje nurodė poreikį plėsti apsaugoto būsto paslaugą įsigyjant 3 apsaugotus būstus. SADM pasiūlė savivaldybei įsteigti papildomai 1 apsaugotą būstą. Savivaldybės sprendimu, II-ajame DI etape, Šilalės r. savivaldybėje bus steigiami 3 apsaugoti būstai, sukuriant 6 vietas paslaugų teikimui.

Pagėgių savivaldybė pirminiame Žemėlapyje identifikavo poreikį steigti 2 apsaugotus būstus sukuriant 4 vietas paslaugų teikimui. SADM papildomų siūlymų dėl apsaugoto būsto plėtros savivaldybei neteikė. Taip pat, Pagėgių savivaldybėje veikianti VšĮ „Sudoku“ nuomoja 2 butus, kuriuose apsaugoto būsto paslaugas gauna 2 asmenys. Todėl II-ajame DI etape Pagėgių savivaldybėje bus įsteigti 4 apsaugoti būstai ir sukurtos 6 vietos paslaugų teikimui.

7 lentelė. Savivaldybių ir SADM siūlymai dėl AB plėtros.

Nr.	*Savivaldybė, įstaiga*	*II etapas (poreikis Žemėlapyje)*	*SADM siūlymas*	*Rezultatai, jei SADM siūlymams būtų pritarta*		*Savivaldybių galutiniai sprendimai*	
				AB skaičius	*Vietų skaičius*	*AB skaičius*	*Vietų skaičius*
1.	Tauragės r. (Adakavo SPN)	5	+5	10	20	6	12
2.	Jurbarko r.	0	+4	4	8	3	6
3.	Šilalės r.	3	+1	4	8	3	6
4.	Pagėgių	2	-	2	4	2	4
Iš viso:		**10**	**+10**	**21**	**42**	**14**	**28**

Savivaldybių poreikių analizė ir sprendimai

Grupinio gyvenimo namų plėtra

Tauragės r. savivaldybėje 2022 m. veikė du GGN, įsteigti Adakavo SPN, kurie kaip pareiškėjas I-ajame etape numato įsteigti 3 GGN. Tauragės r. savivaldybė pirminiame Žemėlapyje identifikavo poreikį steigti papildomus 2 GGN. Atsižvelgiant į nemažą GGN kiekį, suplanuotą iki I-ojo etapo pabaigos, SADM pateikė savivaldybei siūlymą nebesteigti 2 papildomų GGN. Galutiniu savivaldybės sprendimu, II-ajame etape planuojama įsteigti 1 GGN. Pasiekus I-ojo ir II-ojo DI etapo rodiklius, Tauragės rajono savivaldybėje iš viso veiks 6 GGN.

Jurbarko r. savivaldybė I-ame DI etape planavo įsteigti 3 GGN, tačiau iki laikotarpio pabaigos įsteigs tik 2 ir II-ajame laikotarpyje GGN plėtros nebeplanuoja.

Šilalės r. savivaldybė I-ame DI etape steigia 2 GGN. II-ajame etape neplanuojama papildoma GGN plėtra.

Pagėgių savivaldybė I-ame DI etape steigia 1 GGN. II-ajame etape daugiau plėsti GGN neplanuojama.

Specializuoti socialinės globos ir slaugos namai

Planuojama, kad ilgainiui specializuotos socialinės globos ir slaugos paslaugos suaugusiems asmenims, turintiems psichikos ir intelekto negalią bus teikiamos Adakavo SPN. Šio tikslo pasiekimui, iš I-ojo etapo lėšų yra modernizuojama įstaigos infrastruktūra. Paslaugos bus teikiamos 40-iai asmenų. II-ajame etape Tauragės regione nenumatomos investicijos į tokio tipo paslaugos infrastruktūrą.

Su užimtumu susijusios paslaugos

Tauragės r. savivaldybėje, iš I-ojo etapo lėšų, Adakavo SPN steigia 1 SD, kuriose paslaugas gaus iki 15 asmenų. Savivaldybė Žemėlapyje identifikavo poreikį steigti dar dvi papildomas SD, kuriose paslaugas gaus 24 asmenys (po 12 asmenų kiekvienoje iš jų). Savivaldybė socialinių dirbtuvių plėtrą įgyvendins ne per Regioninės pažangos priemonę, bet iš kitų finansavimo šaltinių (Tauragės miesto 2023-2029 metų vietos plėtros strategijos, Tauragės rajono savivaldybės biudžeto ar kt.). Įgyvendinus abu DI etapus Tauragės r. savivaldybėje bus sukurtos 39 vietos užimtumo paslaugoms organizuoti.

Jurbarko r. savivaldybė I-ajame etape steigia 1 SD, kuriose paslaugas gaus 12 asmenų. II-ajame etape savivaldybė buvo suplanavusi įsteigti dar 1 SD, tačiau vėliau atsisakė savo sprendimo.

Šilalės r. savivaldybė I-ajame etape steigia 1 SD, kuriose paslaugas gaus 12 asmenų. II-ajame etape savivaldybė išreiškė poreikį steigti 1 SD (15 vietų) ir 1 DUC (25 vietų). DUC planuoja įkurti savivaldybės biudžeto lėšomis. Įgyvendinus abu DI etapus, Šilalės r. savivaldybėje bus sukurtos 52 vietos užimtumo paslaugoms organizuoti.

Pagėgių savivaldybė I-ajame etape steigia 1 SD, kuriose paslaugos bus teikiamos 10 asmenų. II-ajame etape savivaldybė išreiškė poreikį įkurti 1 SD, kuriose paslaugas gaus 10 asmenų. Įgyvendinus abu DI etapus, Pagėgių savivaldybėje bus sukurta 20 vietų užimtumo paslaugoms organizuoti.

Paslaugos vaikams su negalia

Tauragės r. savivaldybė žemėlapyje identifikavo poreikį įrengti sensorinį kambarį vaikams su negalia, kuriame paslaugos bus teikiamos 50 vaikų su negalia (unikalus gavėjų skaičius per metus). SADM vertinimu, planuojamos paslaugos turinys turi būti nukreiptas į kompleksinių paslaugų organizavimą vaikams ir jų artimiesiems. Tokiame centre paslaugos turėtų tenkinti įvairių šeimų poreikius: pradedant diagnostika, terapija, socialiniu darbu, psichologinės pagalbos teikimu, dienos užimtumu, laikinu atokvėpiu ir pan. Kaip pažymėjo savivaldybė, planuojama jog sensorinis kambarys

bus įrengtas ne per Regioninės pažangos priemonę, bet iš kitų finansavimo šaltinių (Tauragės miesto 2023-2029 metų vietos plėtros strategijos, Tauragės rajono savivaldybės biudžeto ar kt.).

INVESTICIJŲ Į II-OJO ETAPO INFRASTRUKTŪRĄ APIBENDRINIMAS

Žemiau pateiktoje lentelėje (Nr. 6) pateikiamas investicijų į infrastruktūrą apibendrinimas, pagal kiekvieną savivaldybę nurodant paslaugos tipą, objektų skaičių bei sukuriamų vietų skaičių.

8 lentelė. Savivaldybių sprendimai dėl investicijų į infrastruktūrą.

	Savivaldybė / Paslauga	Tauragės r.		Jurbarko r.		Šilalės r.		Pagėgių		Iš VISO:	
		Obj. sk.	Vietų sk.	Obj. sk.	Vietų sk.	Obj. sk.	Vietų sk.	Obj. sk.	Vietų sk.	**Obj. sk.**	**Vietų sk.**
1.	Apsaugotas būstas	6	12	3	6	3	6	2	4	**14**	**28**
2.	Grupinio gyvenimo namai	1	10							**1**	**10**
3.	Socialinės dirbtuvės					1	15	1	10	**2**	**25**

Įgyvendinus abu DI etapus, iš viso Tauragės regione bus sukurtos 155 su apgyvendinimu susijusios vietos: 110 vietų grupinio gyvenimo namuose, 45 - apsaugotame būste. Apgyvendinimo apsaugotame būste paslaugų poreikis papildomai gali būti tenkinamas nuomojant būstus vietos bendruomenėse.

Pasiekus suplanuotus DI rodiklius, Tauragės regione bus sukurtos 123 vietos užimtumo paslaugoms organizuoti ir teikti.

Specializuotos socialinės globos ir slaugos paslaugos bus teikiamos Adakavo SPN kur paslaugos bus teikiamos 40 asmenų su negalia.

Tauragės regione bus įsteigtas 1 paslaugų centras vaikams su negalia, kuriame kompleksines paslaugas gaus 50 vaikų ir jų artimųjų.

REGIONINĮ ŽEMĖLAPĮ PARENGĖ IR APIBENDRINO SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MININISTERIJA, ATSIŽVELGDAMA Į INDIVIDUALIUOSE SAVIVALDYBIŲ ŽEMĖLAPIUOSE ATLIKTĄ ANALIZĘ, PATEIKTĄ INFORMACIJĄ, IDENTIFIKUOTUS POREIKIUS BEI SAVIVALDYBIŲ SPRENDIMUS.